

Rezime izvještaja guvernerke – mart 2024.

U Izvještaju guvernerke za mart 2024. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2024. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u martu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2024. godinu.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, na osnovu kvartalnih procjena, u 2023. godini ostvaren je realni rast BDP-a od 6% u odnosu na 2022. godinu. Prema preliminarnim podacima, realni rast u Q1 2024. godine iznosio je 4,4%, u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Potrošačke cijene su u martu 2024. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 0,5%, dok je rast u odnosu na mart prethodne godine iznosio 5,5%.

Industrijska proizvodnja je, prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u prva tri mjeseca 2024. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila rast od 4,9%. Rast proizvodnje je evidentiran u sektoru prerađivačke industrije od 23% i sektoru vađenja ruda i kamena od 19,7%, dok je pad zabilježen u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 10,5%.

Ukupan broj dolazaka turista, prema preliminarnim podacima, u prva tri mjeseca 2024. godine iznosio je 192.215 što je za 11,98% manje u odnosu na uporedni period prethodne godine. U istom periodu ostvareno je 1,32 miliona noćenja, što predstavlja pad od 19,12%. Broj dolazaka stranih turista se smanjio za 12,68%, dok se broj noćenja stranih turista smanjio za 20,14%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, prevoz putnika u prvom kvartalu 2024. godine u odnosu na isti period prethodne godine bilježi rast u većini vidova saobraćaja: u željezničkom za 6,8%, drumskom za 3,2% i prevozu putnika na aerodromima za 5,03%.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prvom kvartalu 2024. godine zabilježilo rast vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 3,49% i rast efektivnih časova rada od 0,54% u odnosu na isti period prethodne godine.

Prosječan broj zaposlenih u martu 2024. godine iznosio je 251.108 lica, što je za 1,08% više u odnosu na prethodni mjesec, i za 6,93% više u odnosu na mart 2023. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u martu 2024. godine iznosio 37.128 što predstavlja pad od 2,33% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine za 15,34%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 31. 03. 2024. godine, bio je 63.241 od kojih je 17.037 ili 26,94% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 1,06%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2022. godine rast iznosio 4,8%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju marta 2024. godine iznosio 1.196.848.768,35 eura, i bio je veći za 1,04% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou za 17,67%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 31. 03. 2024. godine (17.037) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.727 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 35.172.544,58 eura što čini 2,94% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 15.310 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 1.161.676.223,77 eura što čini 97,06% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 31. 03. 2024. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 30,21% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,29% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 51,42% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju marta 2024. godine iznosila je 6.621,16 miliona eura, što na godišnjem nivou predstavlja rast od 237,91 milion eura, ili 3,73%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su iznosili 4.259,61 milion eura i u odnosu na mart prethodne godine ostvarili su rast od 11%, dok su u odnosu na prethodni mjesec ostvarili rast od 2,28%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju marta 2024. godine iznosili su 112,36 miliona eura i u odnosu na mart 2023. godine bilježe pad od 31,09%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili pad od 3,06%.

Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju marta 2024. godine iznosili su 210,11 miliona eura i činili su 4,93% ukupnih kredita. Na godišnjem nivou bili su niži za 2,55%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili pad od 1,07%.

Depoziti u bankama u martu 2024. godine iznosili su 5.333,29 miliona eura i u odnosu na mart 2023. godine bilježe rast od 2,77%, dok su u odnosu na prethodni mjesec zabilježili pad od 1,2%. Ukupan kapital banaka na kraju marta 2024. godine iznosio je 819,74 miliona eura, i u odnosu na isti period prethodne godine bio je viši za 14,58%, dok je u odnosu na prethodni mjesec niži za 3,42%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju marta 2024. godine iznosila je 6,63%, i u odnosu na kraj marta 2023. godine zabilježila je rast od 0,46 pp, dok je bila za 0,02 pp niža u odnosu na kraj prethodnog mjeseca. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u martu 2024. godine iznosila je 7,43%, i na godišnjem nivou bilježi rast od 0,51 pp, dok je bila za 0,07 pp niža nego u prethodnom mjesecu. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,27% na kraju martu 2024. godine i u odnosu na isti period prethodne godine bila je niža za 0,03 pp, dok je u odnosu na kraj prethodnog mjeseca zabilježila rast od 0,02 pp.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 286,05 miliona eura na kraju marta 2024. godine, i u odnosu na isti period prethodne godine bila je veća za 15,99 miliona eura ili 5,92%, dok bilježi pad od 2,20 miliona eura ili 0,76% na mjesečnom nivou. Tokom marta 2024. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 70,9%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 29,1%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 34,46 miliona eura tokom prvih tri mjeseca 2024. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (82,81%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (17,19%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi tokom tri mjeseca 2024. godine iznosio je 892,41 hiljadu eura, ostvaren je kroz 348 transakcija i u odnosu na isti period prethodne godine bio je niži 56,34%. Tržišna kapitalizacija na dan 31. 03. 2024. godine iznosila je 2.550,04 miliona eura, i na godišnjem nivou bilježi rast od 3,73%, dok na mjesečnom nivou bilježi rast od 1,44%.

Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju marta 2024. godine bila 14.701,86 indeksnih poena, bilježi rast od 0,84% na godišnjem nivou, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi pad od 1,42%. Indeks MNSE10 iznosio je 977,96 indeksnih poena i bilježi pad od 5,32% u odnosu na mart prethodne godine, dok u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi pad od 1,42%.

Izvorni prihodi budžeta u prva tri mjeseca 2024. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, iznosili su 578,59 miliona eura i bili su viši za 8,57% u odnosu na planirane, a za 6,66% u odnosu na uporedni period 2023. godine. Budžetski rashodi iznosili su 583,42 miliona eura i zabilježili su pad od 11% u poređenju sa planiranim, a rast od 21,73% na godišnjem nivou. Budžetski deficit iznosio je 4,83 miliona eura ili 0,07% prognoziranog godišnjeg BDP-a.

Prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, na kraju marta 2024. godine, državni dug iznosio je 4.667,95 miliona eura ili 66,36% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug odnosilo se 511,29 miliona eura ili 7,27% BDP-a, a na spoljni dug 4.156,65 miliona eura ili 59,09% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 55,36% BDP-a.

U martu su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Između ostalog, ažuriran je Akcioni plan za usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU za poglavlje 17 – Ekonomska i monetarna politika, u dijelu koji se odnosi na realizaciju regionalnog *IPA* projekta. Ministarstvu ekonomskog razvoja dostavljen je komentar CBCG za aktivnost u okviru Reformske agende za Plan rasta za Zapadni Balkan za oblast politike Poslovno okruženje i razvoj privatnog sektora. Realizovana je bilateralna posjeta Hrvatskoj narodnoj banci s ciljem razmjene iskustava i najboljih praksi u implementaciji novog regulatornog pokazatelja - koeficijenta neto stabilnih izvora finansiranja (*NSFR*), kao i tema koje se tiču izmjena i dopuna Zakona o kreditnim institucijama.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS sistema i DNS sistema iznosila je 99,76% u martu 2024. godine.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem

saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani, u skladu sa Zakonom o platnom prometu.